

Pradžia>Kreipimasis į teismą>Kur ir kaip>Kurios šalies įstatymai taikomi?

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([LT](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Swipe to change

portugalų

Kurios šalies įstatymai taikomi?

Portugalija

1 Teisės šaltiniai

Portugalijos civilinio kodekso 1, 3 ir 4 straipsniuose numatyti šie vidaus teisės šaltiniai:

- įstatymai,
- nusistovėjusi praktika,
- teisingumas.

Toliau nurodyti tarptautinės teisės šaltiniai (Portugalijos Konstitucijos 8 straipsnis):

- bendrosios tarptautinės teisės normos ir principai yra neatsiejama Portugalijos teisės dalis
- tinkamai ratifikuotose ar patvirtintose tarptautinėse konvencijose nustatytos normos Portugalijos nacionalinėje teisėje įsigalioja po oficialaus jų paskelbimo ir galioja tol, kol Portugalijos valstybė privalo laikytis teisiškai įpareigojančios tarptautinės sutarties;
- tarptautinių organizacijų, kurių narė yra Portugalija, kompetentingų organų nustatytos normos tiesiogiai įsigalioja Portugalijos nacionalinėje teisėje, jei šios normos nustatytos atitinkamose jų steigiamosiose sutartyse;
- Europos Sąjungos veiklą reglamentuojančių sutarčių nuostatos bei normos, kurias priėmė Europos Sąjungos institucijos, vykdydamos joms suteiktus įgaliojimus, Portugalijos nacionalinėje teisėje taikomos pagal Sąjungos teisės nuostatas, laikantis pagrindinių demokratinės teisinės valstybės principų.

1.1 Nacionalinė teisė

Įstatymai

Įstatymai yra tiesioginis vidaus teisės šaltinis. Portugalijos Civilinio kodekso 1 straipsnio 2 dalyje įstatymais laikomos visos kompetentingų valstybės institucijų įtvirtintos bendrosios nuostatos. Portugalijos Konstitucijos 112 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad įstatymai, įstatyminiai dekretai ir regioniniai įstatyminiai dekretai yra teisės aktai.

Nusistovėjusi praktika

Nusistovėjusi praktika yra teisiškai pagrįstas vidaus teisės šaltinis, kai tenkinamos abi toliau nurodytos sąlygos:

- tai neprieštarauja sąžiningumo principui, ir
- tai nustatyta įstatymu (Portugalijos civilinio kodekso 3 straipsnio 1 dalis).

Teisingumas

Portugalijos teismai gali išspręsti ginčą pagal teisingumo principus tik esant vienai iš toliau nurodytų aplinkybių:

- jei tai leidžiama pagal įstatymą (Portugalijos civilinio kodekso 4 straipsnio a punktas), arba
- jei šalys susitaria ir toks teisinis santykis tarp jų yra galimas (Portugalijos civilinio kodekso 4 straipsnio b punktas), arba
- jei šalys iš anksto susitarė dėl teisingos teisių gynimo priemonės (Portugalijos civilinio kodekso 4 straipsnio c punktas).

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos konvencijos

Portugalija yra įsipareigojusi laikytis 26 Hagos konvencijų.

1. Konvencija dėl civilinio proceso (Haga, 1954 m.)

Žr. [čia](#).

2. Konvencija dėl vaikų išlaikymo pareigoms taikytinos teisės (Haga, 1956 m.)

Žr. [čia](#).

3. Konvencija dėl sprendimų, susijusių su vaikų išlaikymo pareigomis, pripažinimo ir vykdymo (Haga, 1958 m.)

Žr. [čia](#).

4. Konvencija dėl valdžios institucijų įgaliojimų ir taikytinos teisės nepilnamečių apsaugos srityje (Haga, 1961 m.)

Žr. [čia](#).

5. Konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos (Haga, 1961 m.)

Žr. [čia](#).

6. Konvencija dėl užsienio valstybėse išduotų dokumentų legalizavimo panaikinimo (Haga, 1961 m.)

Žr. [čia](#).

7. Konvencija dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo užsienyje (Haga, 1965 m.)

Žr. [čia](#).

8. Konvencija dėl užsienio teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (Haga, 1971 m.)

Žr. [čia](#).

9. Konvencijos dėl užsienio teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo papildomas protokolai (Haga, 1971 m.)

Žr. [čia](#).

10. Konvencija dėl santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium pripažinimo (Haga, 1970 m.)

Žr. [čia](#).

11. Konvencija dėl eismo įvykiams taikytinos teisės (Haga, 1971 m.)

Žr. [čia](#).

12. Konvencija dėl įrodymų civilinėse arba komercinėse bylose paėmimo užsienyje (Haga, 1970 m.)

Žr. [čia](#).

13. Konvencija dėl tarptautinio mirusių asmenų turto administravimo (Haga, 1973 m.)

Žr. [čia](#).

14. Konvencija dėl atsakomybei už gaminius taikytinos teisės (Haga, 1973 m.)

Žr. [čia](#).

15. Konvencija dėl sprendimų, susijusių su išlaikymo pareigomis, pripažinimo ir vykdymo (Haga, 1973 m.)

Žr. [čia](#).

16. Konvencija dėl išlaikymo prievolės taikytinos teisės (Haga, 1973)

Žr. [čia](#).

17. Konvencija dėl sutuoktinių turto teisiniam režimui taikytinos teisės (Haga, 1978 m.)

Žr. [čia](#).

18. Konvencija dėl santuokos sudarymo ir galiojimo pripažinimo (Haga, 1978 m.)

Žr. [čia](#).

19. Hagos konvencija dėl atstovavimui taikytinos teisės (Haga, 1978 m.)

Žr. [čia](#).

20. Konvencija dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (Haga, 1980 m.)

Žr. [čia](#).

21. Konvencija dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje (Haga, 1993 m.)

Žr. [čia](#).

22. Konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje (Haga, 1996 m.)

Žr. [čia](#).

23. Konvencija dėl tarptautinės suaugusiųjų asmenų apsaugos (Haga, 2000 m.)

Žr. [čia](#).

24. Konvencija dėl susitarimų dėl teismingumo (Haga, 2005 m.)

Žr. [čia](#).

25. Konvencija dėl tarptautinio vaikų ir kitokių šeimos išlaikymo išmokų išieškojimo (Haga, 2007 m.)

Žr. [čia](#).

26. Protokolas dėl išlaikymo prievolės taikytinos teisės (Haga, 2007 m.)

Žr. [čia](#).

Tarptautinės civilinės būklės komisijos (TCBK) konvencijos

Portugalija yra įsipareigojusi laikytis 10 TCBK konvencijų.

Šias konvencijas galima rasti [čia](#).

1. Konvencija dėl tam tikrų išrašų iš civilinės būklės aktų įrašų, skirtų naudoti užsienyje, išdavimo (Paryžius, 1956 m. rugsėjo 27 d.). Patvirtinta: Įstatymas Nr. 33/81, paskelbtas Portugalijos oficialiajame leidinyje (I serija, Nr. 196, 1981 8 27).

Žr. [čia](#).

2. Konvencija dėl nemokamo civilinės būklės aktų įrašų kopijų išdavimo ir legalizavimo reikalavimo jiems netaikymo (Liuksemburgas, 1957 m. rugsėjo 26 d.). Patvirtinta: Įstatymas Nr. 22/81, paskelbtas Portugalijos oficialiajame leidinyje (I serija, Nr. 189, 1981 8 19).

Žr. [čia](#).

3. Konvencija dėl tarptautinio keitimosi informacija apie civilinę būklę (Stambulas, 1958 m. rugsėjo 4 d.). Patvirtinta: Įstatyminis dekretas Nr. 39/80, paskelbtas Portugalijos oficialiajame leidinyje (I serija, Nr. 145, 1980 6 26).

Žr. [čia](#).

4. Konvencija dėl pavardžių ir vardų keitimo (Stambulas, 1958 m. rugsėjo 4 d.). Patvirtinta: Respublikos Asamblėjos rezoliucija Nr. 5/84, paskelbta Portugalijos oficialiajame leidinyje (I serija, Nr. 40, 1984 2 16).

Žr. [čia](#).

5. Konvencija dėl valdžios institucijų, įgaliotų priimti deklaracijas dėl biologinių vaikų pripažinimo, kompetencijos išplėtimo (Roma, 1961 m. rugsėjo 14 d.). Patvirtinta: Respublikos Asamblėjos rezoliucija Nr. 6/84, paskelbta Portugalijos oficialiajame leidinyje (I serija, Nr. 50, 1984 2 28).

Žr. [čia](#).

6. Tarptautinė konvencija dėl išrašų iš civilinės būklės aktų įrašų išdavimo įvairiomis kalbomis (Viena, 1976 m. rugsėjo 8 d.). Patvirtinta: Vyriausybės dekretas Nr. 34/83, paskelbtas Portugalijos oficialiajame leidinyje (I serija, Nr. 109, 1983 5 12).

Žr. [čia](#).

7. Tarptautinė konvencija dėl išrašų iš civilinės būklės aktų įrašų išdavimo įvairiomis kalbomis (Viena, 1976 m. rugsėjo 8 d.). Patvirtinta: Vyriausybės dekretas Nr. 34/83, paskelbtas Portugalijos oficialiajame leidinyje (I serija, Nr. 109, 1983 5 12).

Žr. [čia](#).

8. Konvencija dėl legalizavimo reikalavimo netaikymo tam tikriems įrašams ir dokumentams (Paryžius, 1977 m. rugsėjo 15 d.). Patvirtinta: Įstatyminis dekretas Nr. 135/82, paskelbtas Portugalijos oficialiajame leidinyje (I serija, Nr. 292, 1982 12 20).

Žr. [čia](#).

9. Konvencija dėl pavardės ir vardams taikytinos teisės (Miunchenas, 1980 m. rugsėjo 5 d.). Patvirtinta: Respublikos Asamblėjos rezoliucija Nr. 8/84, paskelbta Portugalijos oficialiajame leidinyje (I serija, Nr. 54, 1984 3 3).

Žr. [čia](#).

10. Konvencija dėl dokumento, patvirtinančio, kad santuokai nėra kliūčių, išdavimo (Miunchenas, 1980 m. spalio 5 d.). Patvirtinta: Vyriausybės dekretas Nr. 40/83, paskelbtas Portugalijos oficialiajame leidinyje (I serija, Nr. 170, 1984 7 24).

Žr. [čia](#).

Kitos susijusios daugiašalės konvencijos, kurių Portugalija yra įsipareigojusi laikytis

Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo (Stokholmas, 1967 m.)

Žr. [čia](#) ir [čia](#).

1951 m. JT konvencija dėl pabėgėlių statuso ir jos 1967 m. protokolas

Žr. [čia](#) ir [čia](#).

Protokolas: [čia](#).

Konvencija dėl vieningo įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymo ir Konvencija dėl tam tikrų įstatymų, susijusių su įsakomaisiais vekseliais ir paprastaisiais vekseliais, kolizijų sprendimo (Ženeva, 1930 m.)

Žr. [čia](#).

Konvencija dėl vieningo čekių įstatymo ir Konvencija dėl tam tikrų įstatymų, susijusių su čekiais, kolizijų sprendimo (Ženeva, 1931 m.)

Žr. [čia](#).

1973 m. Vašingtono konvencija, nustatanti bendrą tarptautinio testamento formą, kurios šalis yra Portugalija; prisijungimas patvirtintas įstatyminiu dekretu Nr. 252/75

Žr. [čia](#).

Konvencija dėl užsienio arbitražo teismų sprendimų pripažinimo ir vykdymo (Niujorkas, 1958 m.)

Žr. [čia](#).

Lugano II konvencija dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos sprendimas 2009/430/EB)

Žr. [čia](#).

Sprendimas: [čia](#).

1980 m. Tarptautinio vežimo geležinkeliais sutartis su pakeitimais, padarytais 1999 m. Vilniaus protokolu

Žr. [čia](#).

Europos konvencija dėl informacijos apie užsienio teisę, pasirašyta 1970 m. Londone

Žr. [čia](#).

Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (2011 m. Stambulo konvencija)

Žr. [čia](#).

Jungtinių Tautų konvencija dėl išlaikymo išieškojimo užsienyje (1956 m. Niujorko konvencija)

Žr. [čia](#) ir [čia](#).

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Portugalijos Respublikos ir Angolos Respublikos susitarimas dėl teisinio ir teismo bendradarbiavimo, pasirašytas Luandoje (1995 m.)

Žr. [čia](#).

Portugalijos Respublikos ir Bisau Gvinėjos Respublikos susitarimas dėl teisinio bendradarbiavimo, pasirašytas Bisau (1988 m.)

Žr. [čia](#).

Portugalijos Respublikos ir Mozambiko Liaudies Respublikos susitarimas dėl teisinio ir teismo bendradarbiavimo, pasirašytas Lisabonoje (1990 m.)

Žr. [čia](#).

Portugalijos Respublikos ir San Tomė ir Prinsipės Demokratinės Respublikos susitarimas dėl teisinio ir teismo bendradarbiavimo (1976 m.)

Žr. [čia](#).

Portugalijos Respublikos ir Žaliojo Kyšulio Respublikos susitarimas dėl išlaikymo išieškojimo (1982 m.)

Žr. [čia](#).

Portugalijos Respublikos ir Žaliojo Kyšulio Respublikos susitarimas dėl teisinio ir teismo bendradarbiavimo (2003 m.)

Žr. [čia](#).

Portugalijos Respublikos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimas dėl išlaikymo išieškojimo (2000 m.)

Žr. [čia](#).

Portugalijos Respublikos ir Liuksemburgo Didžiosios Hercogystės konvencija dėl teisinės pagalbos globos ir bendravimo teisių srityje (1992 m.)

Žr. [čia](#).

2 Kolizinių normų taikymas

Jei kolizinėje normoje nurodyta užsienio teisė, tai reiškia tik tos valstybės vidaus teisės taikymą; tai nereiškia, kad jurisdikciją turi tos valstybės teismai.

Vienintelė šios taisyklės išimtis – jei ji prieštarauja kokiam nors konkrečiam principui (Portugalijos civilinio kodekso 16 straipsnis).

Užsienio teisės taikymas apribotas užsienio teisės sistemos normomis, priskiriamomis sistemai, kuria reglamentuojama ta teisės sritis, kuriai taikoma kolizinė norma (pvz., paveldėjimas, šeimos teisė, prievolės, daiktinės teisės) (Portugalijos civilinio kodekso 15 straipsnis).

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Portugalijoje teismui nėra privalomi šalių reikalavimai dėl teisės normų tyrimo, aiškinimo ir taikymo (Portugalijos civilinio proceso kodekso 5 straipsnio 3 dalis). Pagal šį bendrąjį principą nacionalinis teismas taiko kolizines normas savo iniciatyva.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Dėl *renvoi* (toliau – nukreipimas į kitos valstybės teisę) Portugalijoje taikomos trys pagrindinės normos:

norma, kurioje numatytas nukreipimas į kitos valstybės teisę (Portugalijos civilinio kodekso 17 straipsnis);

norma, kurioje numatytas nukreipimas į Portugalijos teisę (Portugalijos civilinio kodekso 18 straipsnis);

norma, kurioje numatyti atvejai, kai nukreipimas neleidžiamas (Portugalijos civilinio kodekso 19 straipsnis).

Nukreipimas į kitos valstybės teisę

Portugalijoje teismas gali remtis kitos valstybės teise.

Nukreipimas į kitos valstybės teisę galimas tada, kai Portugalijos kolizinėje normoje nurodyta kitos valstybės teisė ir ta valstybė laikoma kompetentinga nagrinėti bylą (Portugalijos Civilinio kodekso 17 straipsnio 1 dalis).

Nukreipimas nebetaikomas, jei:

Portugalijos kolizinėje normoje nurodyta užsienio teisė yra asmeninė teisė ir

suinteresuotosios šalies įprastinė gyvenamoji vieta yra Portugalijoje, arba

ji gyvena šalyje, pagal kurios kolizines normas yra taikytini pilietybės valstybės įstatymai (Portugalijos civilinio kodekso 17 straipsnio 2 dalis).

Tačiau nukreipimas taikomas visais atvejais, jei kartu įvykdomos abi šios sąlygos:

bylos susijusios su globa, kuratoriaus paskyrimu, sutuoktinių turtais santykiškai, tėvų pareigomis, įtėvių ir įvairių santykiškai ar paveldėjimu mirus asmeniui, ir Portugalijos kolizinėje normoje nurodytoje užsienio teisėje nukreipiama į nekilnojamojo turto buvimo vietos teisę ir ji laikoma taikytina (Portugalijos civilinio kodekso 17 straipsnio 3 dalis).

Nukreipimas į Portugalijos teisę

Atgalinis nukreipimas į Portugalijos teisę yra tada, kai Portugalijos kolizinėje normoje nurodyta kitos valstybės teisė, o joje yra kolizinė norma, kuria nukreipiama atgal į Portugalijos teisę. Šiuo atveju bus taikoma Portugalijos teisė (Portugalijos civilinio kodekso 18 straipsnio 1 dalis).

Tačiau bylose, susijusiose su **asmens statusu**, nukreipimas į Portugalijos teisę leidžiamas tik tada, jei yra įvykdomas toliau nurodytas papildomas reikalavimas:

suinteresuotosios šalies įprastinė gyvenamoji vieta yra Portugalijos teritorijoje, arba pagal suinteresuotosios šalies gyvenamosios vietos teisę taikoma Portugalijos teisė (Portugalijos civilinio kodekso 18 straipsnio 2 dalis).

Atvejai, kai nukreipimas neleidžiamas

Toliau nurodytais atvejais neleidžiamas nė vienas iš pirmiau nurodytų nukreipimų:

kai dėl nukreipimo tampa negaliojančiu ar nevykdytinu sandoris, kuris galiotų, jei tiesiog būtų taikoma Portugalijos kolizinė norma (nesant nukreipimo) (Portugalijos civilinio kodekso 19 straipsnio 1 dalis);

jei dėl nukreipimo susidaro neteisėta padėtis, kuri priešingu atveju būtų teisėta (Portugalijos civilinio kodekso 19 straipsnio 1 dalis);

jei suinteresuotosios šalys nurodė taikytiną užsienio teisę, kai tai yra leidžiama (Portugalijos civilinio kodekso 19 straipsnio 2 dalis).

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Siejamasis veiksnys – tai faktinė ar teisinė aplinkybė, pasirinkta pagal kolizinę normą ir suteikianti pagrindą nustatyti taikytiną teisę. Atsižvelgiant į konkretų atvejį, tai gali būti, pavyzdžiui, pilietybė arba sandorio sudarymo vieta, intelektinės veiklos rezultato sukūrimo vieta, teisės įregistravimo vieta, turto buvimo vieta arba suinteresuotosios šalies gyvenamoji vieta.

Portugalijos teismų sistemoje siejamojo veiksnio pakeitimams nustatyti bent du apribojimai:

nesąžiningas teisės vengimas – siejamojo veiksnio pakeitimas dėl suinteresuotųjų šalių sukurtos faktinės ar teisinės padėties siekiant išvengti teisės, kuri priešingu atveju būtų taikytina, laikomas nereikšmingu (Portugalijos civilinio kodekso 21 straipsnis).

Asmeniui taikomos teisės pasikeitimas neturi įtakos pilnametystės amžiui, suėjusiam pagal pirmiau nurodytą asmeniui taikomą teisę (Portugalijos civilinio kodekso 29 straipsnis).

Jei neįmanoma nustatyti siejamojo veiksnio, nuo kurio priklauso taikytinos teisės nustatymas, remiamasi kitais atvejais taikytina teise (Portugalijos civilinio kodekso 23 straipsnis).

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Viešosios tvarkos pažeidimas

Kolizinėje normoje nurodytos užsienio teisės nuostatos netaikomos, jei jomis pažeidžiami pagrindiniai Portugalijos valstybės tarptautinės viešosios tvarkos principai (Portugalijos civilinio kodekso 22 straipsnio 1 dalis). Tokiu atveju taikomos kitos užsienio teisės nuostatos, kurios laikomos tinkamesnėmis, arba alternatyviai – Portugalijos vidaus teisės normos (Portugalijos civilinio kodekso 22 straipsnio 2 dalis).

Tarptautinės konvencijos ir ES teisės aktai

Jei Portugalijos valstybei privalomose tarptautinėse konvencijose ar ES teisės aktuose numatytos taikytinos teisės taisyklės, kurios skiriasi nuo numatytųjų nacionalinėse kolizinėse normose, šios nacionalinės normos netaikomos.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Jei asmuo remiasi užsienio teise, jam tenka pareiga įrodyti jos buvimą ir turinį. Tačiau teismas turi siekti savo iniciatyva gauti žinių apie užsienio teisę.

Užsienio teisė aiškinama pagal sistemą, kuriai ji priklauso, ir pagal joje nustatytas aiškinimo taisykles (Portugalijos civilinio kodekso 23 straipsnio 1 dalis).

Siekiant gauti informaciją apie užsienio teisę civilinėse ir komercinėse bylose, gali būti remiamasi dviem konvencijomis, kurių šalis yra Portugalija:

Europos konvencija dėl informacijos apie užsienio teisę (Londonas, 1968 m.);

Konvencija dėl informacijos apie teisės klausimus, susijusius su galiojančia teise ir jos taikymu (Brazilija, 1972 m.).

Jei negalima išsiaiškinti užsienio teisės turinio, remiamasi kitais atvejais taikytina teise (Portugalijos civilinio kodekso 23 straipsnio 2 dalis).

3 Kolizinės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

ES teisės aktuose nustatyta sistema

Europos Sąjungos valstybėse narėse (išskyrus Daniją) sutartinėms prievolėms taikytina teisė nustatoma pagal 2008 m. birželio 17 d. Reglamentą (EB) Nr. 593/2008 („Roma I“), kuris yra viršesnis už toliau nurodytas nacionalines kolizines normas, jei jose numatyta kitaip.

Danija yra vienintelė ES valstybė narė, kuriai netaikomas 2008 m. birželio 17 d. Reglamentas (EB) Nr. 593/2008. Jai ir toliau taikoma 1980 m. Romos konvencija dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės. Danijoje sutartinėms prievolėms taikytina teisė nustatoma pagal 1980 m. Romos konvenciją, kuri yra viršesnė už toliau nurodytas nacionalines kolizines normas, jei jose numatyta kitaip.

Nacionalinėse kolizinėse normose nustatyta sistema

Klausimams, susijusiems su ketinimų pareiškimo patvirtinimu, aiškinimu ir sudarymu, taip pat su valios nebuvimu ar trūkumais, taikoma: sandorio esmei taikytina teisė (Portugalijos civilinio kodekso 35 straipsnio 1 dalis).

Elgesio kaip ketinimų pareiškimo reikšmė nustatoma pagal:

ketinimus pareiškusio asmens ir pareiškimą gavusio asmens įprastinės gyvenamosios vietos teisę, o jeigu ne, tuomet pagal: elgesio vietos teisę.

Tylos kaip ketinimų pareiškimo reikšmė nustatoma pagal:

ketinimus pareiškusio asmens ir pareiškimą gavusio asmens įprastinės gyvenamosios vietos teisę, o jeigu ne, tuomet pagal: pasiūlymo gavimo vietos teisę (Portugalijos civilinio kodekso 35 straipsnio 2 ir 3 dalys).

Ketinimų pareiškimo formai taikoma:

sandorio esmei taikytina teisė, arba

pareiškimo vietoje galiojanti teisė, arba

valstybės, nurodytos kolizinėje normoje, galiojančioje pareiškimo padarymo vietoje, teisė (Portugalijos civilinio kodekso 36 straipsnio 1 ir 2 dalys).

Pastaba.

2 ir 3 punktuose nurodytos alternatyvos leidžiamos tik tada, jei sandorio esmei taikytinoje teisėje nenumatyta, kad pareiškimas yra niekinis ar nevykdytinas, jei nesilaikoma tam tikros formos, net jei sandoris sudaromas užsienyje.

Teisiniam atstovavimui taikytina teisė:

teisė, taikytina teisiniams santykiams, iš kurių kyla atstovavimo teisė (Portugalijos civilinio kodekso 37 straipsnis).

Teisė, taikytina juridinių asmenų atstovavimui, kai jiems atstovauja jų įstatuose numatyti organai:

atitinkama asmeninė teisė.

Savaroniškam atstovavimui taikoma:

valstybės, kurioje įgyvendinami atstovavimo įgaliojimai, teisė, kuria reglamentuojamas atstovavimo įgaliojimų buvimas, išplėtimas, pakeitimas, pasekmės ir išnykimas (Portugalijos civilinio kodekso 39 straipsnio 1 dalis).

Šalies, kurioje yra atstovaujamojo asmens įprastinė gyvenamoji vieta, teisė taikoma, jei atstovas įgyvendina savo įgaliojimus kitoje šalyje nei nurodytoji atstovaujamojo asmens ir jei tai yra žinoma trečiajam asmeniui, su kuriuo jis sudaro sutartį (Portugalijos civilinio kodekso 39 straipsnio 2 dalis).

Taikoma atstovo registruotos buveinės vietos teisė, jei šis atstovas atstovavimą įgyvendina profesiniais tikslais ir susitariančioji trečioji šalis žino apie tai (Portugalijos civilinio kodekso 39 straipsnio 3 dalis).

Nekilnojamojo turto buvimo vietos teisė taikoma, jei atstovavimas susijęs su disponavimu šiuo turtu ar jo administravimu (Portugalijos civilinio kodekso 39 straipsnio 3 dalis).

Senaties terminams ir konfiskavimui taikoma:

teisei, su kuria susijęs senaties terminas ar konfiskavimas, taikytina teisė (Portugalijos civilinio kodekso 40 straipsnis).

Prievolėms, kylančioms iš teisėtų sandorių ir sandorio esmės, taikoma:

I. teisė, kurią susitariančiosios šalys pasirenko ar turėjo omenyje (Portugalijos civilinio kodekso 41 straipsnis), jei yra įvykdyta viena iš toliau nurodytų sąlygų: jos taikytinumas atitinka pareiškimą padariusių asmenų svarbų interesą, arba

ji susijusi su vienu iš sandorio aspektų, patenkančių į tarptautinės privatinės teisės taikymo sritį (Portugalijos civilinio kodekso 41 straipsnio 2 dalis).

II. Jei šalys nenustatė teisės, taikytina teisė yra:

pareiškimą padariusio asmens įprastinės gyvenamosios vietos teisė, jei sudaromas vienašalis sandoris;

šalių bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė, jei sudaroma sutartis (Portugalijos civilinio kodekso 41 straipsnio 1 dalis).

III. Jei sutartyje šalys nenustatė taikytinos teisės ir neturi bendros įprastinės gyvenamosios vietos, reikia skirti du atvejus:

neatlygintinas sutartis, kai taikytina naudą suteikusių susitariančiosios šalies įprastinės gyvenamosios vietos teisė;

atlygintinas sutartis, kai taikytina jų sudarymo vietos teisė (Portugalijos civilinio kodekso 42 straipsnio 2 dalis).

Verslo valdymui taikytina teisė yra:

pagrindinės valdytojo veiklos vykdymo vietos teisė (Portugalijos civilinio kodekso 43 straipsnis).

Nepagrįstam praturtėjimui taikytina teisė yra:

teisė, kuria remiantis turtas perduotas praturtėjusiai šaliai.

3.2 Nesutartinės prievolės

ES teisės aktuose nustatyta sistema

Europos Sąjungos valstybėse narėse (išskyrus Daniją) nesutartinėms prievolėms taikytina teisė nustatoma pagal 2007 m. liepos 11 d. Reglamentą (EB) Nr. 864/2007 („Roma II“), kuris yra viršesnis už toliau nurodytas nacionalines kolizines normas, jei jose numatyta kitaip.

Tačiau santykiuose tarp Portugalijos ir valstybių, kurios yra 1971 m. Hagos konvencijos dėl eismo įvykiams taikytinos teisės šalys, taikytina teisė tokiais atvejais nustatoma pagal minėtą konvenciją, kuri yra viršesnė už su ja susijusias kolizines normas, nustatytas Reglamente „Roma II“ (Reglamento „Roma II“ 28 straipsnis).

Nacionalinėse kolizinėse normose nustatyta sistema

I. Teisė, taikytina deliktinei atsakomybei, atsiradusiai dėl neteisėto veiksmo arba rizikos, yra:

a) pagrindinio žalą sukėlusio veiksmo vietos valstybės teisė arba

b) jei tai neveikimas – valstybės, kurioje atsakingas asmuo turėjo imtis veiksmų, teisė (Portugalijos civilinio kodekso 45 straipsnio 1 dalis).

II. Jei žalą sukėlęs asmuo nelaikomas atsakingu pagal žalą sukėlusio įvykio vietos teisę, o jei tai neveikimas – pagal valstybės, kurioje asmuo turėjo imtis veiksmų, teisę, taikytina žalingų padarinių atsiradimo vietos valstybės teisė, jei kartu įvykdomi abu toliau nurodyti reikalavimai:

a) žalą sukėlęs asmuo laikomas atsakingu pagal valstybės, kurioje kilo žalą sukėlusio įvykio padariniai, teisę ir

b) žalą sukėlęs asmuo turėjo numatyti toje valstybėje dėl jo veiksmo ar neveikimo padarytą žalą (Portugalijos civilinio kodekso 45 straipsnio 2 dalis).

III. I ir II dalyse nurodytos taisyklės netaikomos šiomis aplinkybėmis:

a) jei žalą sukėlęs asmuo ir nukentėjusysis yra tos pačios valstybės piliečiai arba jų įprastinė gyvenamoji vieta yra ten pat ir jie kartais būna užsienyje, atitinkamai taikytina jų pilietybės arba bendros įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė;

b) pirmiau nurodyta nuostata taikoma nedarant poveikio vietos valstybės nuostatom, kurios turi būti taikomos visiems asmenims vienodai (Portugalijos civilinio kodekso 45 straipsnio 3 dalis).

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisnumu bei veiksnumu) susiję jo aspektai

Asmeninės teisės samprata

Fiziniai asmenys

Asmeninė teisė yra fizinio asmens pilietybės valstybės teisė (Portugalijos civilinio kodekso 31 straipsnio 1 dalis).

Jei asmuo yra be pilietybės, jam taikoma jo įprastinės gyvenamosios vietos valstybės teisė (Portugalijos civilinio kodekso 32 straipsnio 1 dalis). Tačiau jei asmuo be pilietybės yra nepilnametis arba neveiksnus, tam asmeniui taikoma tos valstybės, kurioje yra jo juridinis adresas, teisė (Portugalijos civilinio kodekso 32 straipsnio 2 dalis).

Juridiniai asmenys

Juridiniams asmenims taikytina jų registruotos buveinės ir administracijos tikrosios buveinės valstybės teisė (Portugalijos civilinio kodekso 33 straipsnio 1 dalis).

Pagal fiziniams asmenims taikomą asmeninę teisę reglamentuojama:

civilinė būklė (Portugalijos civilinio kodekso 25 straipsnis);

veiksnumas (Portugalijos civilinio kodekso 25 straipsnis);

juridinio asmens statuso pradžia ir pabaiga (Portugalijos civilinio kodekso 26 straipsnio 1 dalis);

subjektinės teisės – buvimas, apsauga ir apribojimai (su sąlyga, kad užsieniečiui ar asmeniui be pilietybės netaikoma jokia teisinė apsauga, kuri nepripažįstama pagal Portugalijos teisę) (Portugalijos civilinio kodekso 27 straipsnis);

pilnametystės amžius (su sąlyga, kad asmeninės teisės pasikeitimas neturės įtakos pilnametystės amžiui, kuris buvo pasiektas pagal anksčiau asmeniui taikytą asmeninę teisę) (Portugalijos civilinio kodekso 29 straipsnis);

globa ir panašūs atvejai, kuriais siekiama apsaugoti neveiksnius asmenis (Portugalijos civilinio kodekso 29 straipsnis).

Pagal juridiniams asmenims taikomą asmeninę teisę reglamentuojama:

juridinio asmens teisnumas;

juridinio asmens įsteigimas, veikla ir jo organų kompetencija;

būdai tapti nariu ir netekti nario statuso, taip pat su tuo susijusios teisės ir pareigos;

juridinio asmens, atitinkamų jo organų ir narių civilinė atsakomybė;

juridinio asmens reorganizavimas, likvidavimas ir veiklos nutraukimas (Portugalijos civilinio kodekso 33 straipsnio 2 dalis).

Juridinių asmenų perkėlimas ir jungimas

Jei juridinio asmens registruota buveinė perkeliama iš vienos valstybės į kitą, dėl to jo teisinis subjektiškumas neišnyksta, jei tai vienodai numatyta abiejų registruotų buveinių valstybių teisėje.

Juridinių asmenų, kuriems taikoma skirtinga asmeninė teisė, jungimas vertinamas ir pagal vieną, ir pagal kitą teisę (Portugalijos civilinio kodekso 33 straipsnio 3 ir 4 dalys).

Tarptautiniai juridiniai asmenys

Juridiniam asmeniui taikytina asmeninė teisė nustatoma sutartimi, kuria toks asmuo įsteigiamas, arba šio asmens įstatuose.

Jei taip nėra, taikytina valstybės, kurioje yra pagrindinė registruota buveinė, teisė (Portugalijos civilinio kodekso 34 straipsnis).

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

3.4.1 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas

Teisė, taikytina tėvų ir vaikų tarpusavio santykių nustatymui:

asmeninė teisė, taikytina vienam iš tėvų tuo metu, kai buvo nustatomas santykis (Portugalijos civilinio kodekso 56 straipsnio 1 dalis);

abiem tėvams bendra nacionalinė teisė; jei jos nėra – sutuoktinių bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė, o jei ir jos nėra – vaikui taikytina asmeninė teisė, jei tai yra susituokusios moters vaikas ir jei nustatomas vaiko ir tėvo santykis (Portugalijos civilinio kodekso 56 straipsnio 2 dalis).

Tėvų ir vaikų santykiams taikoma:

abiem tėvams bendra nacionalinė teisė, o jei jos nėra,

tėvų bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė arba,

jei tėvai gyvena skirtingose valstybėse, – vaikui taikytina asmeninė teisė (Portugalijos civilinio kodekso 57 straipsnio 1 dalis).

3.4.2 Įvaikinimas

Įvaikinimui, įtėvių ir įvaikių santykiams, įvaikio ir jo biologinės šeimos santykiams taikytina teisė:

įvaikintojui taikytina asmeninė teisė (Portugalijos civilinio kodekso 60 straipsnio 1 dalis) arba

jei įtėviai yra susituokę arba jei įvaikintas vieno iš jų vaikas, – įtėviams bendra nacionalinė teisė, o jei jos nėra,

įtėvių bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė, o jei ir jos nėra –

šalies, su kuria yra glaudžiausiai susijęs įtėvių šeiminis gyvenimas, teisė (Portugalijos civilinio kodekso 60 straipsnio 2 dalis).

Atvejai, kai įvaikinimas neleidžiamas:

įvaikinimas neleidžiamas, jei pagal teisę, taikytiną įvaikio ir jo biologinių tėvų santykiams, įvaikinimas tokiomis aplinkybėmis nepripažįstamas ar neleidžiamas (Portugalijos civilinio kodekso 60 straipsnio 4 dalis).

Atvejai, kai įvaikinimui ar tėvų ir vaikų santykių atsiradimui reikalingas sutikimas:

jei pagal įvaikiui taikytiną asmeninę teisę reikalingas jo sutikimas (Portugalijos civilinio kodekso 61 straipsnio 1 dalis);

jei pagal suinteresuotojo asmens ir trečiojo asmens, su kuriuo jis yra sukūręs teisėtus šeiminius ar globos santykius, santykiams taikytiną teisę reikalingas trečiojo asmens sutikimas (Portugalijos civilinio kodekso 62 straipsnio 2 dalis).

3.5 Santuoka, nesusituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

3.5.1 Santuoka

Kiekvienam iš sužadėtinių taikytina asmeninė teisė taikoma:

jų galėjimui sudaryti santuoką;

jų galėjimui pasirašyti ikivedybinę sutartį;

taisyklėms dėl susitariančiųjų šalių sutikimo nebuvimo ar asmens valios iškreipimo (Portugalijos civilinio kodekso 49 straipsnis).

Santuokos formoms taikytina teisė:

santuokos sudarymo vietos valstybės teisė;

kurio nors iš sutuoktinių nacionalinė teisė, jei jie abu yra užsieniečiai, susituokę Portugalijoje atitinkamų konsulinį ar diplomatinį pareigūnų akivaizdoje, ir jei pagal šią teisę Portugalijos konsuliniam ir diplomatiniam pareigūnams suteikiama lygiavertė kompetencija (Portugalijos civilinio kodekso 51 straipsnio 1 dalis);

Portugalijos valstybės konsuliniai ar diplomatiniai pareigūnai ar Katalikų bažnyčios dvasininkai gali įforminti dviejų Portugalijos piliečių arba Portugalijos piliečio ir užsienio piliečio santuoką užsienyje (Portugalijos civilinio kodekso 51 straipsnio 2 dalis);

bet kuriuo iš paskutinėje įtraukoje nurodytų atvejų prieš santuoką turi būti paskelbti kompetentingos įstaigos parengti pranešimai, nebent to atsisakoma (Portugalijos civilinio kodekso 51 straipsnio 3 dalis);

pagal kanonų teisę užsienyje sudaryta dviejų Portugalijos piliečių arba Portugalijos piliečio ir užsienio piliečio santuoka laikoma katalikiška santuoka ir Portugalijoje pripažįstama pagal parapijos dokumentų įrašus, neatsižvelgiant į santuokos teisinę formą (Portugalijos civilinio kodekso 51 straipsnio 4 dalis).

Sutuoktinių tarpusavio santykiams ir santuokinio turto teisinio režimo pakeitimams taikytina teisė:

bendra nacionalinė teisė (Portugalijos civilinio kodekso 52 straipsnio 1 dalis) arba, jei jos nėra,

bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė, arba, jei jos nėra,

šalies, su kuria yra glaudžiausiai susijęs šeiminis gyvenimas, teisė (Portugalijos civilinio kodekso 51 straipsnio 2 dalis).

3.5.2 Nesusituokusios poros (sugyventiniai) ir partnerystė

Nėra nacionalinių kolizinių normų, kurios būtų konkrečiai skirtos nesusituokusioms ir (arba) kartu gyvenančioms poroms ir partnerystei.

Pagal vidaus teisę kohabitacijai taikomas 2001 m. gegužės 11 d. Įstatymas Nr. 7/2001 (Civilinės partnerystės apsauga), paskutinį kartą keistas 2018 m. gruodžio 31 d. Įstatymu Nr. 71/2018.

Portugalijos teisėje kohabitacija apibrėžiama kaip poros teisinė padėtis, jei jie, nesvarbu, kokia jų lytis, gyvena kartu ilgiau nei dvejus metus taip, lyg būtų susituokę (Įstatymo dėl civilinės partnerystės apsaugos 1 straipsnio 2 dalis).

Jei nėra kolizinių normų, kuriomis būtų konkrečiai reglamentuota kohabitacija, pagal analogiją gali būti taikomos kolizinės normos, susijusios su sutuoktinių tarpusavio santykiais ir santuokinio turto teisiniu režimu pasikeitimais. Tačiau nacionalinių teismų praktikoje šie klausimai aiškinami nevienodai.

3.5.3 Santuokos nutraukimas ir gyvenimo skyrium patvirtinimas

ES teisės aktuose nustatyta sistema

Europos Sąjungos valstybėse narėse, dalyvaujančiose šiame glaudesnio bendradarbiavimo mechanizme, santuokos nutraukimui ir separacijai taikytina teisė nustatoma Tarybos reglamentu (ES) Nr. 1259/2010, kuris yra viršesnis už toliau nurodytas nacionalines kolizines normas, jei jose numatyta kitaip.

Nacionalinėse kolizinėse normose nustatyta sistema

Santuokos nutraukimui ir asmenų separacijai bei jų turto atskyrimui taikytina teisė yra:

bendra nacionalinė teisė, arba, jei jos nėra,

bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė, arba, jei jos nėra,

šalies, su kuria yra glaudžiausiai susijęs šeiminis gyvenimas, teisė (Portugalijos civilinio kodekso 52 straipsnis, taikomas asmenų separacijai ir jų turto atskyrimui pagal to paties kodekso 55 straipsnio 1 dalį).

Santuokos patvarumui taikytinos teisės pasikeitimas:

tokiu atveju tik ta aplinkybė, kuri buvo svarbi jos nustatymo metu, gali būti panaudota kaip pagrindas santuokai nutraukti ar separacijai (Portugalijos civilinio kodekso 55 straipsnio 2 dalis).

3.5.4 Išlaikymo prievolės

2007 m. Hagos protokole nustatyta sistema

Europos Sąjungos valstybėse narėse (išskyrus Daniją) iš šeimos santykių, tėvų ir vaikų santykių, santuokos ar giminytės ryšių atsiradusioms išlaikymo prievolėms, įskaitant išlaikymo prievolės vaikams, kurių tėvai nėra susituokę, taikytina teisė nustatoma pagal 2007 m. lapkričio 23 d. Hagos protokolą dėl išlaikymo prievolės taikytinos teisės, kuris yra viršesnis už toliau nurodytas nacionalines kolizines normas, jei jose numatyta kitaip.

Nacionalinėse kolizinėse normose nustatyta sistema

Taikytina teisė atitinkamai atvejais yra ta, kuri nurodyta pirmiau:

antraštinėje dalyje „*Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą*“, jei tai susiję su *tėvų ir vaikų tarpusavio santykiais* bei *įtėvių ir įvaikių tarpusavio santykiais*;

antraštinėje dalyje „*Santuoka, nesusituokusios ir (arba) kartu gyvenančios poros, partnerystė, santuokos nutraukimas, separacija ir išlaikymo prievolės*“, jei tai susiję su *sutuoktinių tarpusavio santykiais*.

Jei išlaikymas privalomas dėl kitų šeimos santykių:

taikytina teisė yra atitinkamai šaliai taikytina asmeninė teisė.

Jei išlaikymas privalomas dėl teisėtų sandorių:

taikytina teisė yra teisė, pirmiau nurodyta antraštinėje dalyje „*Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai*“, visų pirma nuoroda į *įsipareigojimus, kylančius iš teisėtų sandorių ir sandorio esmės*.

Jei išlaikymas privalomas dėl paveldėjimo ar testamentinės valios:

taikytina teisė yra teisė, toliau nurodyta antraštinėje dalyje „*Testamentai ir paveldėjimas*“.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

ES teisės aktuose nustatyta sistema

Europos Sąjungos valstybėse narėse, dalyvaujančiose šiame glaudesnio bendradarbiavimo mechanizme (viena iš jų – Portugalija), sutuoktinių turto teisiniu režimui ir registruotų partnerysčių turtinėms pasekmėms taikytina teisė nustatoma atitinkamai Tarybos reglamentu (ES) 2016/1103 ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/1104, kurie yra viršesni už toliau nurodytas nacionalines kolizines normas, jei jose numatyta kitaip.

Nacionalinėse kolizinėse normose nustatyta sistema

Teisė, taikytina ikivedybinėms sutartims (esmei ir padariniams) ir sutuoktinių turto teisiniu režimui (nustatytam pagal įstatymą ar susitarimu):

poros nacionalinė teisė, taikytina jų santuokos sudarymo metu (Portugalijos civilinio kodekso 53 straipsnio 1 dalis); o jei jų pilietybė skiriasi,

poros bendros įprastinės gyvenamosios vietos, buvusios santuokos sudarymo metu, teisė; arba

pirmosios sutuoktinių gyvenamosios vietos teisė (Portugalijos civilinio kodekso 53 straipsnio 1 dalis); arba

bet kuri iš pirmiau nurodytų sistemų, jei taikytina užsienio teisė, vienas iš sužadėtinų įprastai gyvena Portugalijoje ir dėl to susitariama nedarant poveikio trečiųjų asmenų teisėms iki susitarimo (Portugalijos civilinio kodekso 53 straipsnio 3 dalis).

Dėl sutuoktinių turto teisinio režimo pakeitimų žr. nuorodą į 3.5.1 punkte „*Santuoka*“ minimus *sutuoktinių tarpusavio santykius ir sutuoktinių turto teisinio režimo pakeitimus* (Portugalijos civilinio kodekso 54 straipsnis).

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

ES teisės aktuose nustatyta sistema

Europos Sąjungos valstybėse narėse (išskyrus Daniją, Airiją ir Jungtinę Karalystę) paveldėjimui taikytina teisė nustatoma pagal Reglamentą (ES) Nr. 650/2012, kuris yra viršesnis už toliau nurodytas nacionalines kolizines normas, jei jose numatyta kitaip.

ES paveldėjimo reglamentas nedaro poveikio tarptautinių konvencijų, kurių šalis priimančią šį reglamentą yra Portugalija, taikymui (Reglamento (ES) Nr. 650/2012 75 straipsnio 1 dalis).

Nors Portugalija yra pasirašiusi 1961 m. Hagos konvenciją dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos, ji jos iki šiol (2021 m. balandžio mėn.) neratifikavo, todėl nėra jos saistoma.

Todėl tarptautiniai testamentai reglamentuojami 1973 m. Vašingtono konvencija, nustatančia bendrą tarptautinio testamento formą, kurios šalis yra Portugalija (prisijungimas patvirtintas 1975 m. gegužės 23 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 252/75), ir Portugalijos notarų kodekse nustatytais taisyklėmis.

Nacionalinėse kolizinėse normose nustatyta sistema

Testatoriui jo mirties metu taikytina asmeninė teisė taikoma:

paveldėjimui po mirties;

palikimo administratoriaus ir testamentinio vykdymo įgaliojimų (Portugalijos civilinio kodekso 61 straipsnis).

Testatoriui pareiškimo metu taikytina teisė taikoma:

gebėjimui pareikšti, pakeisti ar atšaukti paskutinę valią dėl palikimo (Portugalijos civilinio kodekso 63 straipsnio 1 dalis);

specialiai formai, kurios reikalaujama dėl valią išreiškiančio asmens amžiaus (Portugalijos civilinio kodekso 63 straipsnio 1 dalis);

pareikštos paskutinės valios dėl turto palikimo sąlygų ir nuostatų aiškinimui, nebent daroma nuoroda į kitą teisę (Portugalijos civilinio kodekso 64 straipsnio a punktas);

sutikimo nebuvimui ir asmens valios iškreipimui (Portugalijos civilinio kodekso 64 straipsnio b punktas);

bendrųjų testamentų priimtinumui (Portugalijos civilinio kodekso 64 straipsnio c punktas);

susitarimų dėl paveldėjimo priimtinumui, nedarant poveikio pirmiau antraštinėje dalyje „*Sutuoktinių turto teisinis režimas*“ nurodytam režimui (Portugalijos civilinio kodekso 64 straipsnio c punktas).

NB.

Jei asmeniui taikytina asmeninė teisė pasikeičia po to, kai jis pareiškia paskutinę valią dėl turto palikimo, paskutinę valią pareiškęs asmuo gali savo paskutinę valią atšaukti pagal pirmiau jam taikytą asmeninę teisę (Portugalijos civilinio kodekso 65 straipsnio 1 dalis).

Paskutinės valios pareiškimo dėl turto palikimo formai ir šios valios pareiškimo atšaukimui ar pakeitimui gali būti alternatyviai taikoma:

veiksmo atlikimo vietos teisė; arba

mirusiajam pareiškimo padarymo metu taikytina asmeninė teisė; arba

mirusiajam jo mirties metu taikytina asmeninė teisė; arba

vietos kolizinėje normoje nurodyta teisė (Portugalijos civilinio kodekso 64 straipsnio 1 dalis).

Šio režimo apribojimai

Formos, kurios reikalaujama pagal mirusiajam pareiškimo metu taikytiną asmeninę teisę, privaloma laikytis, jei dėl jos nesilaikymo pareiškimas tampa negaliojančiu ar nevykdytinu, net jei jis padarytas užsienyje.

3.8 Nekilnojamas turtas

Valdymo, nuosavybės ir kitoms daiktinėms teisėms taikytina teisė:

valstybės, kurios teritorijoje yra turtas, teisė (*Portugalijos civilinio kodekso 46 straipsnio 1 dalis*).

Tranzitu gabenamo turto daiktinių teisių nustatymui ir perdavimui taikytina teisė:

paskirties valstybės teisė (*Portugalijos civilinio kodekso 46 straipsnio 2 dalis*).

Daiktinių teisių į registruotinas transporto priemones nustatymui ir perdavimui taikytina teisė:

valstybės, kurioje atlikta registracija, teisė (*Portugalijos civilinio kodekso 46 straipsnio 3 dalis*).

Gebėjimui nustatyti daiktines teises į nekilnojamąjį turtą ar teisę juo disponuoti taikytina teisė:

turto buvimo vietos valstybės teisė, jei šioje teisėje tai nustatyta, o jei ne,

atitinkama asmeninė teisė (*Portugalijos civilinio kodekso 47 straipsnis*).

Autorių teisėms taikytina teisė:

vietos, kurioje kūrinys paskelbtas pirmą kartą, teisė, o jei jis nepaskelbtas,

autoriumi taikytina asmeninė teisė, nedarant poveikio specialiujų teisės aktų nuostatomis (*Portugalijos civilinio kodekso 48 straipsnio 1 dalis*).

Pramoninei nuosavybei taikytina teisė:

jos sukūrimo valstybės teisė (*Portugalijos civilinio kodekso 48 straipsnio 2 dalis*).

3.9 Bankrotas

Paprastai taikytina teisė yra valstybės, kurioje buvo iškelta byla, teisė (Portugalijos bankroto kodekso (port. *Código da Insolvência e da Recuperação de Empresas*) 276 straipsnis).

Esama šios taisyklės išimčių, susijusių su nemokumo paskelbimo pasekmėmis tam tikrais atvejais:

- darbo sutartims ir darbo santykiams taikoma darbo sutartims taikytina teisė (Portugalijos bankroto kodekso 277 straipsnis);
- skolininko teisių, susijusių su viešajame registre registruotiniais nekilnojamoju turtu, laivu arba orlaiviu, atveju taikytina teisė yra valstybės, kurios žinioje yra tvarkomas registras, teisė (Portugalijos bankroto kodekso 278 straipsnis);
- sutartys, kuriomis suteikiama teisė įgyti daiktines teises į nekilnojamąjį turtą arba teisė tą turtą naudoti, reglamentuojamos tik pagal valstybės, kurios teritorijoje yra turtas, teisę (Portugalijos bankroto kodekso 279 straipsnio 1 dalis);
- pardavėjo teisės, susijusios su nemokiam skolininkui parduotu turtu pasiekiant nuosavybės teisę, ir kreditorių ar trečiųjų šalių daiktinės teisės į skolininkui priklausantį turtą, kuris bylos iškilimo metu buvo kitos valstybės teritorijoje, reglamentuojamos tik pagal tos valstybės teisę (Portugalijos bankroto kodekso 280 straipsnio 1 dalis);
- vadovaujantis Portugalijos vertybinių popierių kodekso 41 straipsniu, teisės į registruotus arba deponuotus vertybinius popierius reglamentuojamos pagal teisę, taikytiną jų perleidimui (Portugalijos bankroto kodekso 282 straipsnio 1 dalis);
- finansų rinkos arba mokėjimo sistemos, apibrėžtos 1998 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/26/EB 2 straipsnio a punkte, ar lygiavertės sistemos šalių teisės ir pareigos reglamentuojamos pagal tai sistemai taikytiną teisę (Portugalijos vertybinių popierių kodekso 285 straipsnis ir Portugalijos bankroto kodekso 282 straipsnio 2 dalis);
- pardavimo ir atpirkimo sandoriai, kaip apibrėžta 1986 m. gruodžio 8 d. Tarybos direktyvos 86/635/EEB 12 straipsnyje, reglamentuojami pagal tokioms sutartims taikytiną teisę (Portugalijos bankroto kodekso 283 straipsnis);
- vykstantys teismo procesai dėl nemokaus skolininko turtą sudarančio turto arba teisės reglamentuojamos tik pagal valstybės, kurioje vyksta teismo procesas, teisę (Portugalijos bankroto kodekso 285 straipsnis).

Nuorodos į atitinkamus nacionalinės teisės aktus:

[Portugalijos Konstitucija](#)

[Portugalijos civilinis kodeksas](#)

[Portugalijos notarų kodeksas](#)

[Portugalijos bankroto kodeksas](#)

Baigiamoji pastaba

Šioje informacijos suvestinėje pateikta informacija yra bendro pobūdžio ir nėra išsami. Ji nėra privaloma informacijos centrai, Europos teisminiam tinklui civilinėse ir komercinėse bylose, teismams ar kitiems asmenims. Ji negali atstoti rėmimosi galiojančiais nacionalinės teisės aktais.

Paskutinis naujinimas: 10/11/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.